

Юрій Макар
Чернівці (Україна)

Віталій Макар
Чернівці (Україна)

ЗАСНОВНИК НАПРЯМУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГРУШЕВСЬКОЗНАВСТВО

Вересень 2016 року – 150 років від дня народження видатного українського вченого і державного діяча *Михайла Грушевського*. У січні 2017 року виповниться 85 років від часу, коли побачив світ інший визначений український вчений – *Любомир Винар*, засновник дослідницького напрямку, який у науковому світі назвали *Грушевськознавством*. Дві дати, які розділяє заледве три місяці, видаються доволі символічними.

Наукова діяльність Грушевського припала на роки важких випробувань для українського народу наприкінці ХІХ – у першій третині ХХ століть. Як виявилося згодом, найважчими стали роки Першої світової війни і ті, що за ними слідували, коли відбувалася Українська революція, створення Української Народної Республіки, її повалення більшовицькою Росією. Чотиритомник документів про ці події, що вийшов у 60-х роках минулого століття у Відні німецькою мовою, автори-укладачі влучно назвали «Події 1914–1922 років в Україні: їх сенс та історичне значення». Після них наступили ще важчі часи, коли у ході будівництва *найсправедливішого суспільства* відбувався масштабний *геноцид* українського народу, під час якого видатний вчений і український державотворець пішов із життя.

Якщо проводити паралелі, то Любомир Винар походив з родини старшини Українських січових стрільців, доля якого закинула далеко від рідного Львова і який став всебічним дослідником істо-

рії українського державотворення на базі концепції Михайла Грушевського. Відірваний від материнської землі, він впродовж десятиліття розвивав і плекав ідею Грушевського про *окремішність українського народу* і відмінний від російського шлях формування *української державності*.

У важкі часи панування *марксистсько-ленінської* ідеології в УРСР праці Михайла Грушевського потрапили під заборону. Категорично заборонялося не лише ними користуватися, але й навіть думати про якусь відмінність розвитку українського суспільства від загальносоюзного, тобто російського.

На цьому тлі особливо важливими стали дослідження Любомира Винара, присвячені проблемам державотворчого процесу в Україні, здійснювані далеко від неї – на території США. Тепер, з висоти часу, можна сміливо говорити про те, що зусиллями Любомира Винара та багатьох інших українських учених, яких доля виштовхнула з України, справа *української державності* не лише не завмерла, на що розраховували ідеологи *соціалістичного будівництва* в УРСР, але й потужно розвинулася, а згодом повернулася туди, де їй належало бути – в Україну.

Наукова спадщина Михайла Грушевського стала надбанням не лише українських вчених. Ті з них, хто опинився поза межами України, завбачливо подбали про те, щоб донести її до вчених і громадськості інших країн. Ще з 50-х років минулого століття в американських та канадських наукових виданнях з'явилося чимало дописів англійською мовою про наукову діяльність Михайла Грушевського та перекладів його творів. Тепер вже нікого не здивуєш подібними публікаціями, бо зусиллями науковців Канадського інституту українських студій Альбертського університету (Канада) та Українського дослідного інституту Гарвардського університету (США) виходить багатотомне англomовне видання творів видатного українського історика, що доносить до наукової громадськості цих та інших країн основні положення українського державотворення, розроблені століття тому Михайлом Грушевським.

З розпадом СРСР відкрилися можливості повернення в Україну здобутків засновників *Грушевськознавства*, передусім Любомира

Винара, та їх подальший всебічний розвиток вченими вже в Україні. Загалом, *Грушевськознавство* як напрям наукових досліджень, започатковане в силу об'єктивних причин у діаспорі, нині розвивається спільними зусиллями українських вчених на Батьківщині та поза нею.

Автори, готуючи матеріал, користувалися матеріалами опублікованих документів і дослідницькими працями.

Список основних джерел та літератури:

1. Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність (1965–1991) / А. Атаманенко. – Острог, 2010.
2. Винар Л. Грушевськознавство. Генеза й історичний розвиток / Л. Винар ; ред. І. Гирич. – К. ; Львів ; Париж ; Нью-Йорк ; Торонто, 1998.
3. Подвижник української історичної науки / ред. Ю. Макар і ін. – Чернівці, 1999.
4. Листування Михайла Грушевського / ред. Л. Винар та ін. – К. ; Нью-Йорк ; Париж ; Львів ; Торонто, 1997. – Т. 1.
5. Листування Михайла Грушевського / ред. Л. Винар та ін. – К. ; Нью-Йорк, 2001. – Т. 2.
6. Листування Михайла Грушевського / ред. Л. Винар та ін. – К. ; Нью-Йорк. – Т. 3.
7. Ereignisse in der Ukraine 1914–1922 deren Bedeutung und historische Hintergründe / Von Theophil Hornykiewicz. – Bände 1–4. – Philadelphia, Wien, 1966–1969.